

Fitxa tècnica

- Nom: Monument a les víctimes de l'epidèmia de febre groga de 1821.
- Imatge/s.

Imatge:

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/6f/141_Cementiri_del_Poblenou_%28Barcelona%29%2C_A_les_v%C3%ADctimes_de_la_febre_groga_de_1821.jpg [Consultat: 13/06/2019].

Més imatges: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/80411> [Consultat: 13/06/2019].

Inscripcions: "En el año 1821 apareció en esta ciudad de Barcelona una enfermedad cruel, calificada de fiebre amarilla, que arrebató la existencia á muchos millares de habitantes. Sus restos se depositaron en este Campo Santo. Orad por sus almas".

"A.D.O. A los ciudadanos Vilaseca, Pellicer y Barceló, prof. de Medicina; M. Altés, prof. de Cirug. Médico; D. Delom, F. Torres, F. Guimet, P. de Cirugía víct. de la fieb. Amar. en la Barceloneta; V. Vilar, médico en el Hosp. de la Virreina; J. Arenas, F. Ros, J. Riera, P. de Med. E. Oms, P. Santamaría, J. Trulls, B. Ribas, J. Trulls, R. Depaus, A. Desunville P. de Cirug. dent. los mur. de la Ciud. en el año de 1821 Barcelona traslada á la posteridad este triste monumento de gratitud".

"En la mortífera epidemia de MDCCCXXI el Can. Gob. Eclesiástico, el Arced. de Badalona, VI Párroc. y Vicar, XXV indiv. del clero secular y XCIII del regular murieron y aquí reposan víctimas y ejemplo de caridad y constancia religiosa".

"Barcelona en demostración de gratitud dedica esta inscripción á la memoria de los Alcaldes constitucionales D. Cayetano de Dou y el Marqués de Alfarrás, y de los regidores D. José Rovira, D. Juan Barnola y D. Juan Gil y Juliá que, fieles al juramento de cumplir debidamente el encargo que les confirieron sus conciudadanos, permanecieron firmes en la Ciudad dirigiendo los negocios públicos y aliviando á la humanidad infeliz hasta caer víctimas de la enfermedad cruel que la afligió en el año 1821".

Font:

http://w10.bcn.cat/APPS/gmocataleg_monum/CambialdiomaAc.do?idioma=ca&pagina=welcome [Consultat: 16/06/2019].

Monument a les víctimes de l'epidèmia de febre groga de 1821

- Tipologia de lloc de memòria: Monument funerari.
- Situació:
 - o Adreça: Cementiri del Poblenou, a l'avinguda d'Icària, s/n.
 - o Municipi: Barcelona.
 - o Comarca: Barcelonès.
 - o Província: Barcelona.
 - o Comunitat autònoma: Catalunya.
- Autor/s: els arquitectes neoclassicistes Antonio Ginesi (Florència, 1791-Barcelona, 1824) i Leandre Albareda i Petit (Barcelona, 1852-1912).
- Promotor/s: Ajuntament de Barcelona.
- Data: 1823, reforma el 1865 i reconstrucció el 1895.
- Descripció:

El cenotafi és un monument de tipus sepulcral que s'erigeix en memòria de personatges il·lustres; en aquest cas, en homenatge als metges, als regidors municipals i als clergues que moriren víctimes de la 'febre groga' –a saber: malaltia hemorràgica causada per un virus transmès per animals invertebrats tals com els insectes o els aràcnids, que provoca febre, mal de cap, vòmits i hemorràgies en diverses parts del cos que pot arribar a provocar la mort, dita “grogà” per la coloració que hom pren quan n'està afectat– que assolà la ciutat entre finals de 1821 i inicis de 1822, els prohoms que es contagiaren mentre atenien les necessitats de la ciutat durant la crisi o realitzaven serveis assistencials als malalts. Se situa en una posició central al si del cementiri, en la cruïlla entre les quatre illes del departament primer, formant una plaça octogonal, fet que palesa canvis en el sistema de valors de la ciutat. Es capgirà la lògica tradicional de caritat cristiana dels clergues i s'enaltí el valor dels metges i dels regidors, els nous herois (Thackeray, 2007). Segueix la disposició de les anomenades necròpolis de tipus mediterrani, que solen exhibir una creu com a monument central.

Està decorat amb columnes dòriques i corones de bronze, on figuren quatre làpides de marbre amb inscripcions referents a l'epidèmia que assolà la ciutat; acabat amb un gran crucifix. La primera obra fou projectada per l'italià Antoni Ginesi. Entre els noms esculpits, trobem els germans Joan Trulls Bransí i Josep Trulls Bransí, ambdós cirurgians i víctimes de la febre groga, així com el metge Antoni Barceló. Antoni Pellicer es considera el primer metge que informà el 6 d'agost de 1821 de l'existència de l'epidèmia; Antoni Vilaseca treballava a un dels llatzerets on es recloïen infectats. En total 14 metges i cirurgians. Al seu torn, durant l'epidèmia foren alcaldes Antoni Miquel de Rivas Desvalls i Olsielles (marquès d'Alfarràs) i Gaietà de Dou, i regidors Jose Rovira, Joan Gil i Joan Barnola (Rius, 2013).

El 1865 es portà a terme una reforma, on se substituï la creu i el panteó de les víctimes que formava el punt central del primitiu cementiri, per un panteó i una creu de marbre, més ornamentat. El 1894 i 1895 s'enderrocà l'antic monument de pedra seca, projectat a l'època de la creació del cementiri d'Antoni Ginesi, i se n'aixecà un altre, seguint el model anterior, copiant exactament la creu original, però fent més alt el sòcol, creat per l'arquitecte municipal Leandre Albareda i Petit (1852-1912), d'estil neoclàssic, que projectà i dirigí les obres del cementiri de Montjuïc. El construí Antoni Mora Boadas, en pedra de Montjuïc de segona classe, anomenada “blancatxa”.

- Bibliografia/Webgrafia.

FABRE, Jaume; Josep M. HUERTAS. “A les víctimes de l'epidèmia de febre groga de 1821”. Vegeu: http://w10.bcn.cat/APPS/gmocataleg_monum/CambialdiomaAc.do?idioma=ca&pagina=welcome [Consultat: 16/06/2019].

MARTÍ I LÓPEZ, Elisa. *Un passeig pel cementiri de Poblenou*. Barcelona: Serveis Funeraris de Barcelona, 2004, pp. 49 i 108.

MAESTRE, Vicente. "Un aparador de la història: el cementiri vell del Poblenou". Dins Jordi CASASSAS (coord.). *Les identitats a la Catalunya contemporània*. Cabrera de Mar: Galerada, 2009, p. 243.

NADAL, Margarida; Jordi Pujol. *El cementiri del Poblenou*. Barcelona: Serveis Funeraris de Barcelona, 2000, p. 109.

RIUS, Josep. "L'epidèmia de febre groga de 1821". 02/12/2013. Vegeu: <http://exploradorsurbans.blogspot.com/2013/12/el-monument-en-record-les-victimes-de.html> [Consultat: 16/06/2019].

SUBIRACHS I BURGAYA, Judit. *L'Escultura commemorativa a Barcelona fins al 1936*. Barcelona: Els Llibres de la Frontera, 1986, p. 23.

–. *L'escultura del segle XIX a Catalunya. Del Romanticisme al Realisme*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 1994, pp. 195 i 265.

THACKERAY, William M.. *Un passeig pel Cementiri del Poblenou*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 2007.

VENTEO, Daniel. "El cementerio de Poblenou: memoria de la Barcelona contemporánea". *Barcelona Metròpolis Mediterrànea*, 65, 2005, pp. 8-19.

<https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/80411> [Consultat: 16/06/2019].

<https://www.encyclopedia.cat/EC-GEC-0232190.xml> [Consultat: 16/06/2019].

<https://www.cbsa.cat/poblenou/> [Consultat: 16/06/2019].

<http://invarquit.cultura.gencat.cat/Cerca/Fitxa?index=0&consulta=&codi=40489> [Consultat: 16/06/2019].

- Altres observacions.